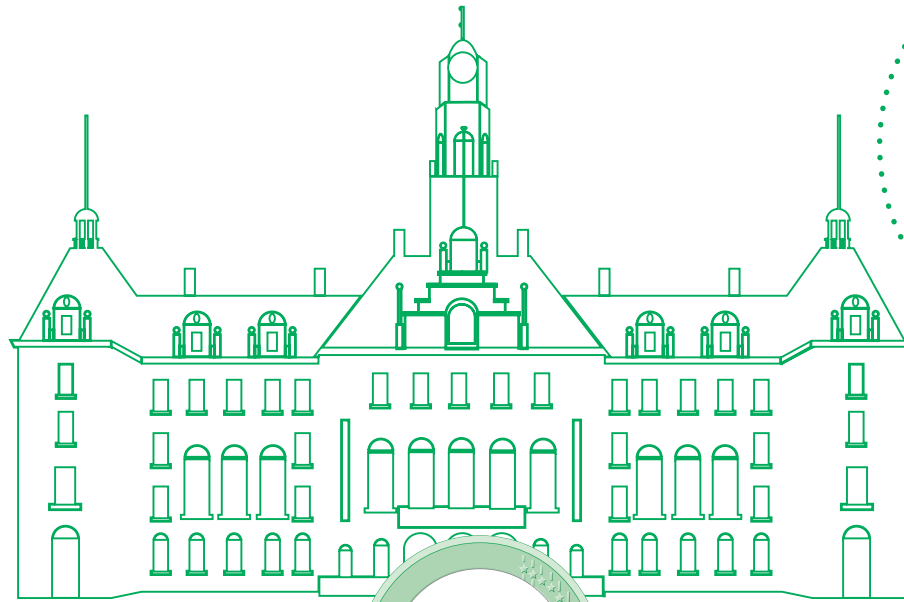

Financiële hoofdlijnen

Lasten

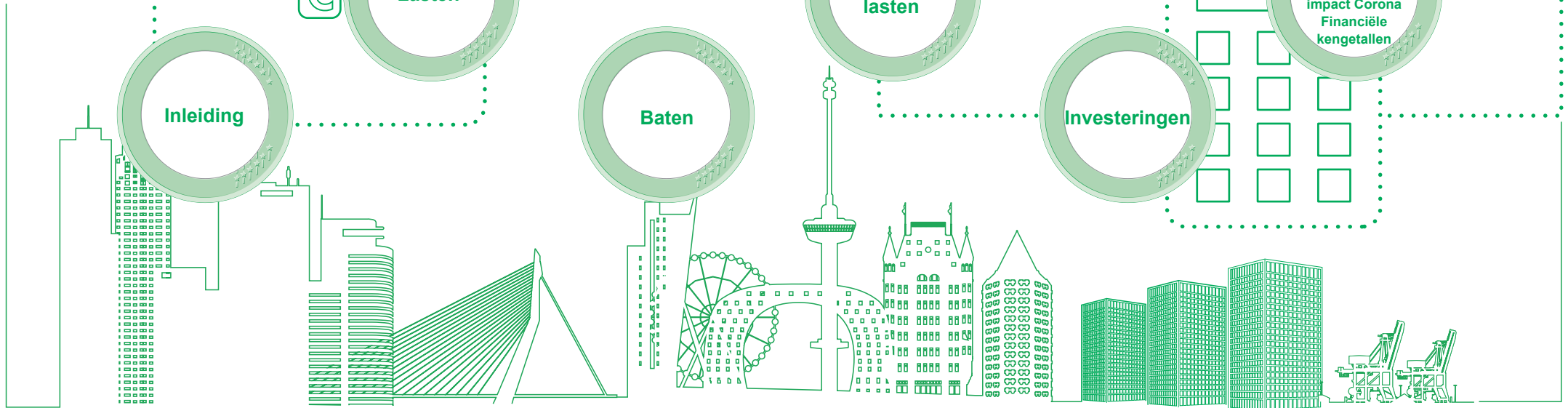
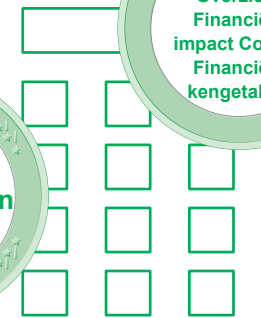
Lokale
lasten

Inleiding

Baten

Investerings

Bijlage:
Overzicht
Financiële
impact Corona
Financiële
kengetallen

Inleiding

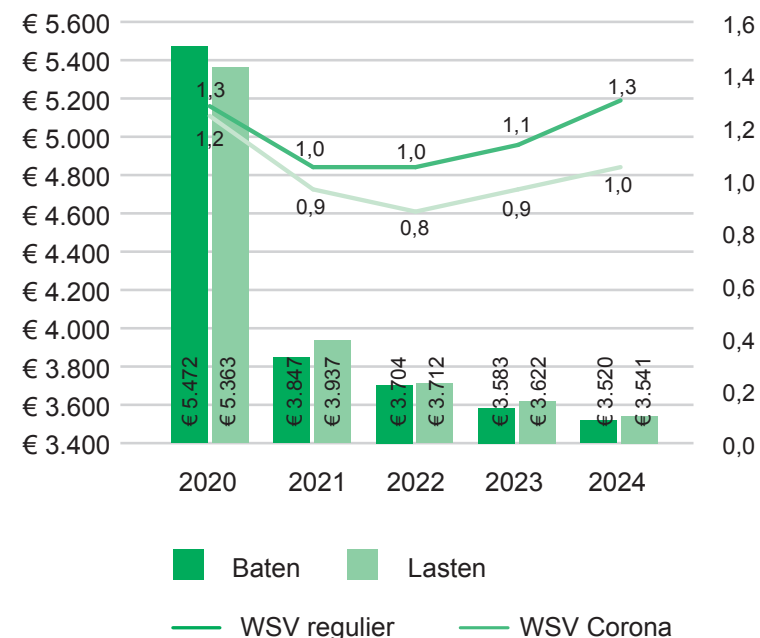
De financiële druk op de gemeentelijke financiën blijft onverminderd groot. Nog los van de impact van de coronacrisis liggen er grote financiële opgaven zoals de toenemende zorgkosten en de onzekerheden rondom het gemeentefonds en Warmtebedrijf.

Eerder dit jaar (bij de eerste herziening) is de begroting voor 2020 per saldo met € 110 miljoen negatief bijgesteld waarvan iets minder dan de helft het gevolg was van de coronacrisis. Bij de tweede herziening wordt de begroting 2020 positief bijgesteld met **€ 108 miljoen**. Dit komt vooral door hogere rijksbijdragen (accres gemeentefonds en compensatie Corona) en door binnen alle portefeuilles nog scherper aan de wind te zeilen. Meerjarig is er sprake van hogere lasten dan baten (€ 90 miljoen, € 8 miljoen, € 39 miljoen, € 22 miljoen) waardoor er een beroep moet worden gedaan op de algemene reserve.

Impact Corona

In de eerste herziening 2020 zijn de op dat moment bekende financiële tegenvallers (€ 23 miljoen) verwerkt en de maatregelen op korte termijn (€ 23 miljoen). Voor 2020 en 2021 worden opnieuw forse tegenvallers verwacht als gevolg van de coronacrisis. Voor het grootste deel betreft dit de toename van het aantal bijstandsgerechtigden (**€ 65 miljoen**). Daarnaast zijn er diverse meerkosten en is sprake van inkomstenderving (zie bijlage A). Dit telt op tot **€ 92 miljoen**. In de tweede herziening en begroting zijn tegelijkertijd de verwachte compensatiemaatregelen vanuit het Rijk verwerkt. Totaal gaat het om een bedrag van **€ 84 miljoen**. De maatregelen in het kader van Rotterdam. Sterker Door tellen op tot een bedrag van **€ 20 miljoen**.

Overzicht baten en lasten & ontwikkeling weerstandsvermogen

Inleiding

Weerstandsvermogen en financiële kengetallen

Het weerstandsvermogen exclusief de impact van Corona bedraagt over alle jaren tenminste 1,0. In 2024 is het weerstandsvermogen inclusief Corona 1,0. De overige financiële kengetallen ontwikkelen zich binnen de gestelde normen en signaalwaarden vanuit de toezichthouder. Het structurele exploitatiesaldo daalt weliswaar maar de structurele baten blijven hoger dan de structurele lasten. De verkoop van Eneco heeft tot gevolg dat de verschillende kengetallen (o.a. solvabiliteitsratio en netto schuld quote) zich positief ontwikkelen.

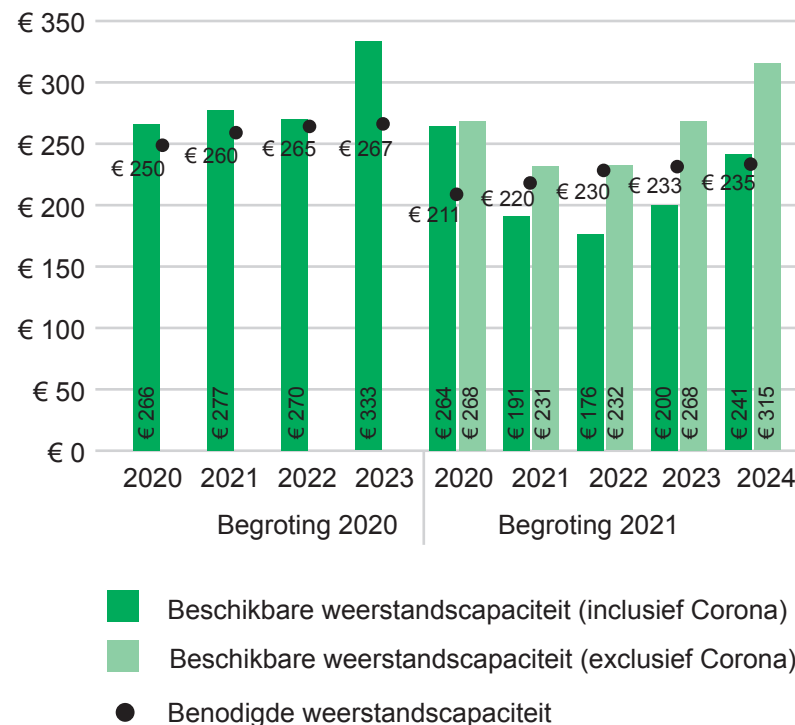
Uitgangspunten en risico's:

Bij het opstellen van de begroting is uitgegaan van het CPB-scenario waarin sprake is van een forse krimp van economische activiteiten in 2020 en traag herstel in 2021 en waarbij de werkloosheid snel oploopt naar 7% van de beroepsbevolking ultimo 2021. Er is geen rekening gehouden met een tweede periode waarin, als gevolg van een opleving van het coronavirus, landelijk of regionaal, extra strenge, contactbeperkende maatregelen worden getroffen.

Per begrotingspost is, op basis van actuele inzichten, een reële inschatting gemaakt van de financiële effecten die als gevolg van de coronacrisis ontstaan. Daarbij is zowel rekening gehouden met onvermijdelijke effecten, als met de effecten die voortvloeien uit het verlenen van noodsteun of het treffen van herstelmaatregelen. Tegelijkertijd is rekening gehouden met de financiële compensatie die het Rijk inmiddels heeft toegezegd of nog wordt verwacht.

Andere grote onzekerheden voor deze begroting zijn de lopende herijking van het gemeentefonds en de besluitvorming over de toekomst van het Warmtebedrijf. In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is met deze risico's rekening gehouden. In relatie tot het Warmtebedrijf is bovendien een voorziening getroffen van € 52 miljoen.

Weerstandsvermogen

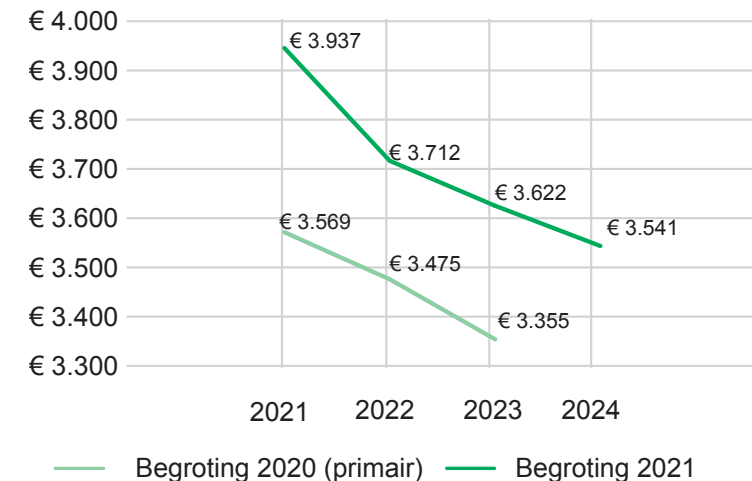

Lasten

Ten opzichte van de 1e herziening en begroting 2020 zijn de lasten (exclusief reserves) gestegen. De belangrijkste nieuwe ontwikkelingen zijn:

- **Zorg, welzijn en Jeugd:** In de meerjarenfinanciering van het zorgdomein is gekozen voor een omslag in het financieel kader door uit te gaan van een realistische begroting die past bij de demografische en maatschappelijke ontwikkelingen. Hiermee ontstaat een stabiele aanpak voor de komende jaren. Dit bestaat uit het blijven actualiseren van het financieel beeld, inzet op extra geld vanuit het Rijk, 2 tot 3 jaar vooruitkijken en het budget verder herijken op basis van de laatste landelijke en Rotterdamse ontwikkelingen. Met deze aanpak is er ook ruimte om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. De begroting voor het zorgdomein wordt in 2020 en 2021 vanuit de algemene middelen verhoogd met totaal **€ 100 miljoen** om te kunnen voldoen aan de stijgende zorgvraag. Voor de jaren 2022 en verder wordt daarnaast **€ 54 miljoen** aan de begroting toegevoegd als onderdeel van de herijking van het financieel kader (betreft voornamelijk de reeds toegekende volumemiddelen vanuit het gemeentefonds). Met het oog op de AMvB 'Reële prijzen in de zorg' wordt vanaf de begroting 2021 voor de indexatie van de zorg het OVA-percentage gehanteerd.
- **Toename bijstandsgerechtigden:** De coronacrisis leidt tot een stijging in de bestandsontwikkeling. Het resultaat op de BUIG in 2020 en 2021 blijft weliswaar positief, maar ten opzichte van de situatie vóór Corona stijgen de lasten sneller dan de baten. Daarom daalt het positieve resultaat in 2020 met **€ 14 miljoen** en in 2021 met **€ 16 miljoen**. Op basis van de volumeontwikkeling is de formatie voor dienstverlening aan werkzoekenden meerjarig aangepast. Voor de periode 2021 – 2024 gaat het om totaal **€ 35 miljoen**.
- **Bestuursopdracht Vastgoed:** De opdracht was om te komen tot een toekomstbestendige begroting vastgoed: eenduidig opgebouwd, meerjarige doorrekening op basis van gemaakte afspraken en zonder stelposten. Er is een nieuwe meerjarenbegroting opgebouwd op basis van een realistische inschatting van de kosten en baten. De eerder opgenomen (concernbrede) stelposten zijn opgelost. Wel is een nieuwe stelpost opgenomen van € 12 miljoen om de begroting vanaf 2024 structureel sluitend te maken (voorstellen hiertoe worden bij de voorjaarsnota 2021 aangeboden.)

Ontwikkeling lasten
(inclusief reserves)

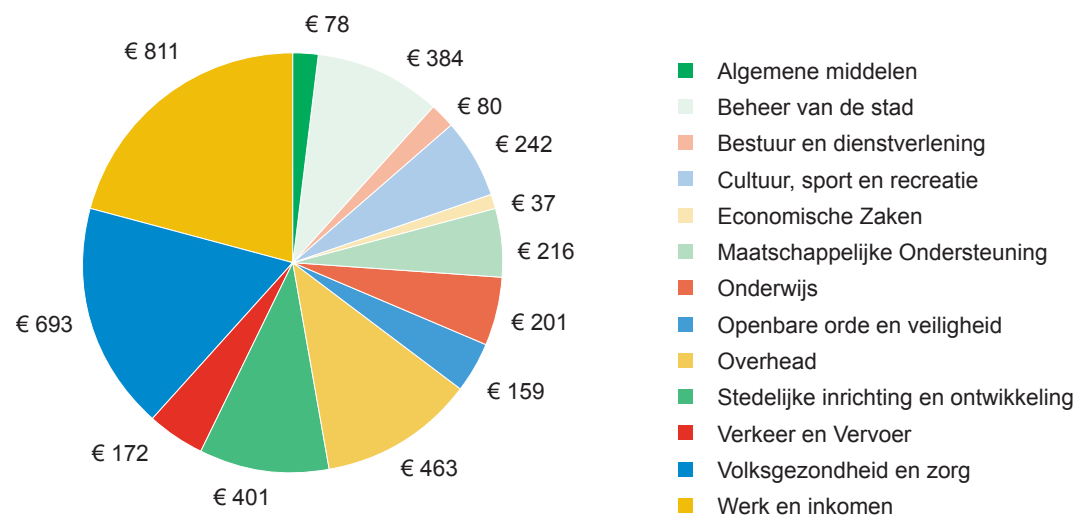

Lasten

Nieuwe intensiveringen:

- Om Rotterdam sterker uit deze crisis te krijgen worden (in het kader van Rotterdam. Sterker Door) verschillende herstel- en stimuleringsmaatregelen uitgevoerd. Een deel hiervan wordt gedekt vanuit de exploitatie, namelijk stimulering economie (€ 1 tot € 4 miljoen p/j), Armoede (€ 0,8 miljoen in 2021) en een deel van de noodsteun voor Ahoy (€ 9,2 miljoen).
- Ook zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor jongerenwerk (€ 3 miljoen p/j), cultuurprogrammering (€ 5 miljoen p/j), aanpak goed (ver)huren op de woningmarkt (€ 4 miljoen in 2021) en racismeanpak (€ 1,2 miljoen in 2021).
- Door het terugdraaien van intensiveringen uit het coalitieakkoord vanaf 2023 zat er ruimte in de begroting. In de voorjaarsnota vorig jaar is besloten deze ruimte te reserveren voor een volgend college. Deze reservering zetten we nu alsnog in. Een deel wordt gebruikt om de nieuwe financiële tegenvallers op te vangen en een deel om intensiveringen op het gebied van o.a. de woningbouwproductie, duurzaamheid en ondermijning ook na 2023 te kunnen voortzetten (€ 36 miljoen in 2023 en € 18 miljoen in 2024).

Verdeling lasten
(inclusief reserves) 2021 (€ 3,7 mrd)

Baten

Ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2020 worden hogere baten verwacht (**€ 250 tot € 180 miljoen**). De grootste bijstelling zit in de groei van de bijdragen vanuit het Rijk (gemeentefonds).

Ontwikkelingen gemeentefonds: De algemene uitkering van het gemeentefonds stijgt in 2020 met € 71 miljoen. Hiervan is **€ 60 miljoen** door het Rijk toegekend als compensatie van de effecten van de coronacrisis (inclusief 4 miljoen voordeel door het bevriezen van de opschalingskorting). De algemene uitkering stijgt in de jaren 2021 tot en met 2024 met respectievelijk € 59 miljoen (2021), € 52 miljoen (2022), € 47 miljoen (2023) en € 57 miljoen (2024). Hiervan gaat jaarlijks circa € 31 miljoen naar indexatie/prijsbijstelling van de begroting. Het overige bedrag komt ten gunste van de algemene middelen, waarbij in 2021 **€ 9 miljoen** aan voordeel is ontstaan door het bevriezen van de opschalingskorting. De herijking van het gemeentefonds is een onzekere factor. Het Rijk streeft er naar om de uitkomsten van de herijking op te nemen in de decembercirculaire 2020 met 2022 als ingangsdatum.

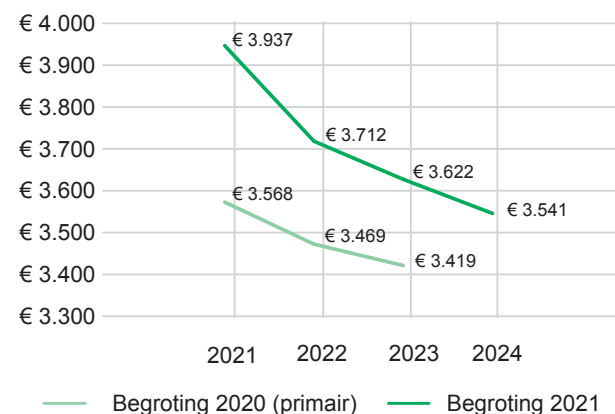
Dividend en financiering: De te ontvangen dividendinkomsten worden naar beneden bijgesteld. Dit is vooral toe te schrijven aan Evides € 1,4 miljoen in 2021 tot € 0,2 miljoen in 2024, luchthaven Schiphol € 2,8 miljoen in 2021, Stedin € 5,1 miljoen in 2021, € 7,6 miljoen in 2022 en € 2,6 miljoen in 2023 en 2024. Van de lagere dividendopbrengsten 2021 is in totaal € 5,3 miljoen het gevolg van de coronamaatregelen (-€ 2,5 miljoen Stedin en -€ 2,8 miljoen luchthaven Schiphol). Voor het Havenbedrijf Rotterdam wordt in 2021 minder dividend geraamd van € 0,2 miljoen en in de volgende jaren meer dividend oplopend tot € 1,5 miljoen in 2024.

Door de lage rentestanden dalen ook de korte en lange termijn financieringslasten. Actualisatie hiervan leidt tot lagere lasten in de periode 2021 – 2024 van € 11 miljoen (2021), € 16 miljoen (2022), € 18 miljoen (2023) en € 16 miljoen (2024).

Overige baten

Resultaten grondexploitaties: In de afgelopen jaren werd het resultaat van de grondexploitatieportefeuille niet begroot. Dit vanwege de sterke afhankelijkheid van economische ontwikkelingen en daarmee de realisatiegraad binnen de grondexploitaties. Omwille van een beter inzicht in het financiële beeld in corona tijd, wordt voorgesteld om een winstraming in de begroting op te nemen. De effecten van de ontwikkelingen op lange termijn laten zich mede door corona zeer slecht voorspellen. Op basis van de huidige situatie is het reëel om voor 2020 en 2021 een winstraming in de begroting op te nemen van **€ 15 miljoen**. resp. **€ 10 miljoen**.

Ontwikkeling baten
(inclusief reserves)

Baten

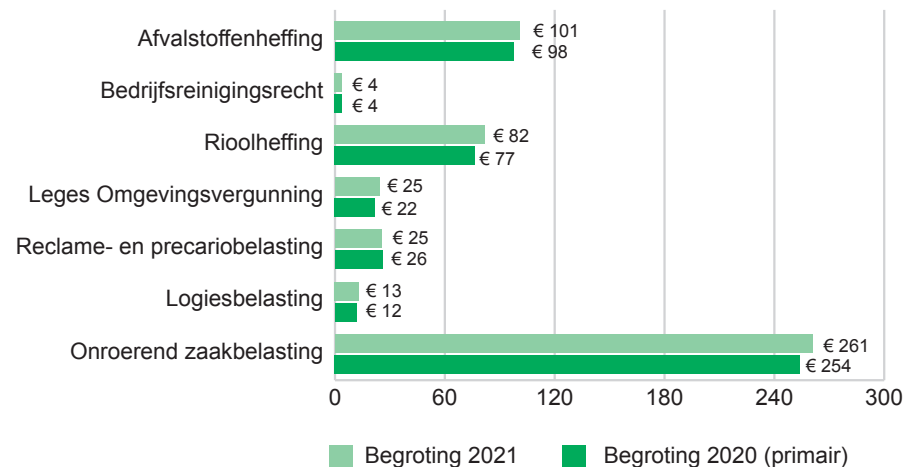
Belastingen en heffingen

Bijzonderheden:

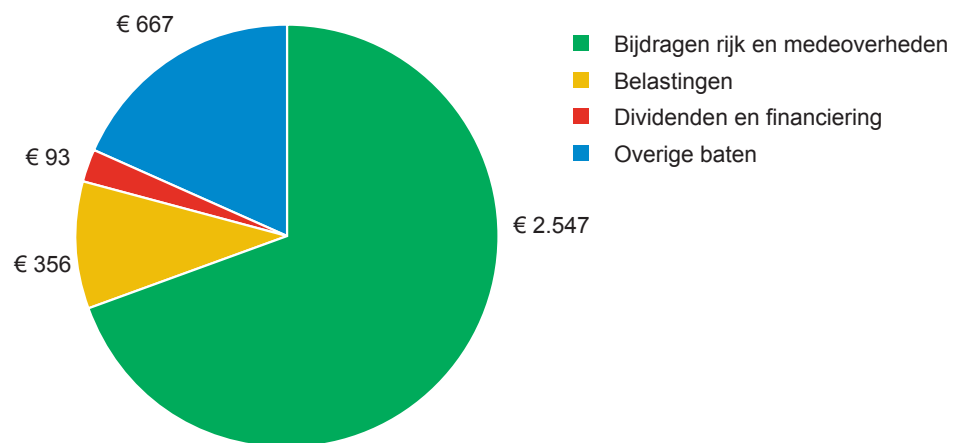
Uitgangspunt van dit gemeentebestuur is dat er geen nieuwe maatregelen, behoudens jaarlijkse indexatie, worden genomen die zorgen voor een stijging van de gemeentelijke woonlasten (afvalstoffenheffing, rioolheffing en de OZB) (zie volgende pagina voor een nadere toelichting op de gemeentelijke woonlasten)

Bij de onroerend zaakbelasting is er een hogere opbrengst als gevolg van areaaluitbreiding in het havengebied en indexatie.

Opbrengsten belasting- en heffingssoorten

Verdeling inkomsten (€ 3,7 mrd)

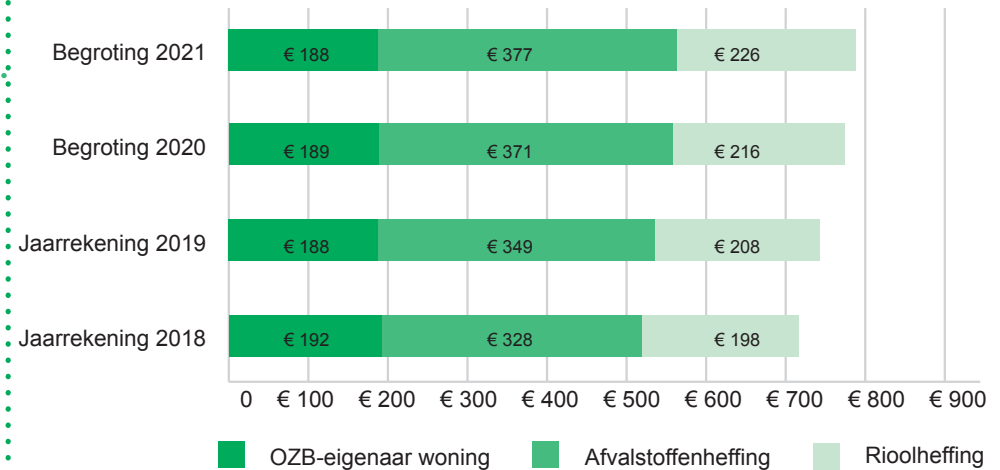
Lokale lasten

Zo wordt voorgesteld om alle tarieven afvalstoffenheffing in 2021 enkel met de trend te verhogen. De rioolheffing hoeft in 2021 minder hard te stijgen dan was voorzien in het nu nog geldende Gemeentelijk Rioleringsplan 4 (GRP4). Vooruitlopend op het nieuwe GRP-5 wordt voorgesteld het basistarief met € 6,00 en de indexatie te laten stijgen.

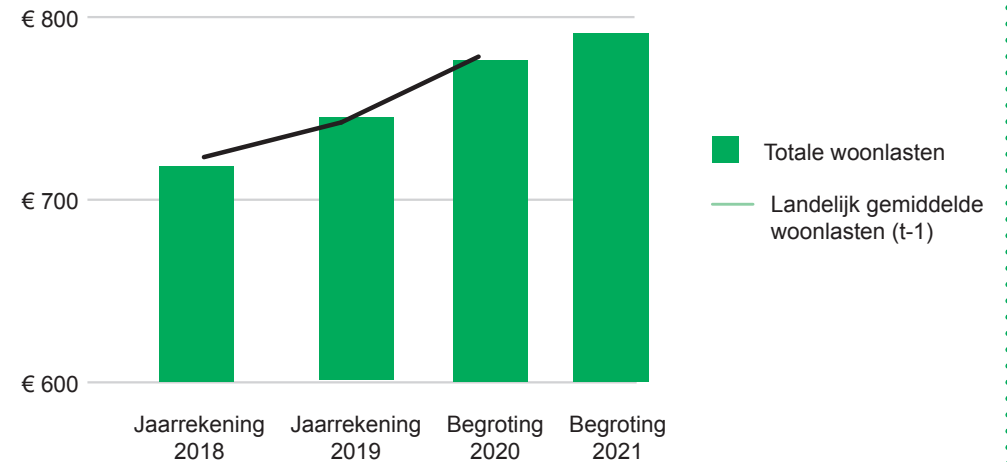
Ondanks de gemiddelde waardestijging van woningen met 13%, blijft de gemiddelde OZB-aanslag 2021 voor een eigenaar/bewoner ten opzichte van 2020 nagenoeg gelijk. Dit past binnen de Rotterdamse systematiek dat een stijging de waarde van de stad leidt tot een daling in het OZB-tarief en vice versa. Daarmee kennen de OZB-opbrengsten een stabiel verloop, waarbij stijging alleen komt door areaaluitbreiding (4.000 woningen) enerzijds en indexering (1,7%) anderzijds.

De gemeentelijke woonlasten (dat wil zeggen de som van afvalstoffenheffing, rioolheffing en gemiddelde OZB-aanslag eigenaar/bewoner) stijgen hierdoor in 2021 voor een eenpersoonshuishouden met € 13,02 (1,88%), voor een tweepersoonshuishouden met € 13,92 (1,86 %) en voor een drie- of meerpersoonshuishouden met € 14,42 (1,86%) ten opzichte van 2020. Voor 2021 wordt het kwijtscheldingspercentage van 76,5% gehandhaafd.

Woonlasten

Totale woonlasten versus landelijk gemiddelde

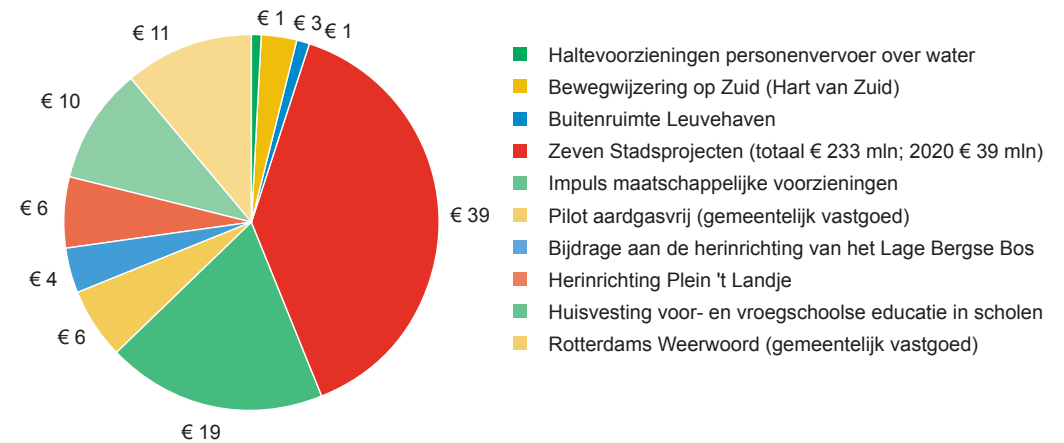
Investerings

De investeringsruimte die structureel in de begroting is verankerd wordt benut. Het gaat hierbij veelal om vervanging, renovatie of restauratie van gemeentelijke bezittingen (waaronder grootschalige vervanging van gemeentelijke riolering of vervanging van ICT-middelen). Ook worden lopende investeringen, waartoe eerder is besloten, afgerond en investeringen gedaan die geen investeringsruimte vergen, omdat ze financieel rendabel zijn.

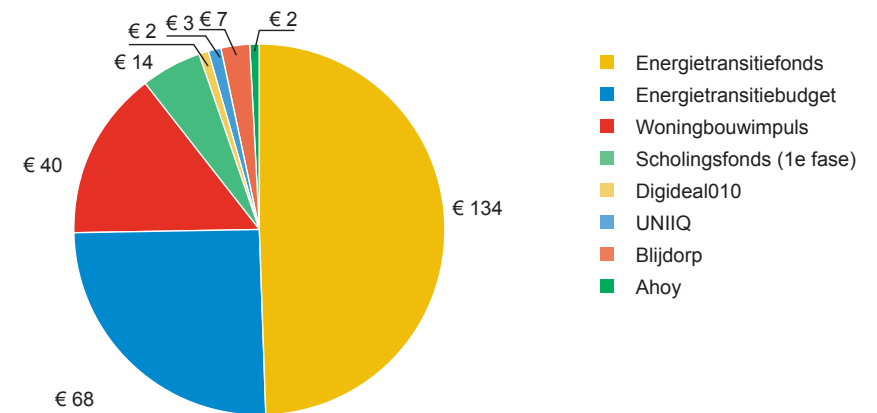
Daarnaast worden nieuwe investeringen gedaan vanuit de investeringsruimte die is ontstaan met de vaststelling van de Beleidsnota Investerings Rotterdam 2020. Door uit te gaan van het principe van 'groei voor groei' worden dit jaar nieuwe investeringen gedaan die optellen tot circa **€ 100 miljoen**. Hiermee wordt o.a. een start gemaakt met de realisatie van de zeven stadsprojecten die bij de voorjaarsbrief zijn aangekondigd.

Tot slot wordt ook een deel van de extra investeringsruimte benut die met de verkoop van Eneco is ontstaan. Passend bij de spelregels worden voorstellen gedaan voor een bedrag van circa **€ 200 miljoen**. Met het eerdere besluit om **€ 68,2 miljoen** aan te wenden voor de vorming van een energietransitiebudget is hiermee circa **€ 270 miljoen** van de verkoopopbrengst Eneco aangewend.

Reguliere investeringsruimte € 100 mln

Investeringsruimte verkoopopbrengst Eneco € 270 mln

Bijlage: Overzicht Financiële impact Corona

Onvermijdelijke ramingsbijstellingen	2020	2021	2022	2023	2024
Lagere dividendopbrengsten (Schiphol en Stedin)*	-2,8	-5,3			
Lagere logiesbelasting (tot en met mei)*	-2,7				
Lagere parkeeropbrengsten (tot en met mei)*	-5,0				
Derving marktgeldten (hele jaar)*	-1,5				
Tijdelijk wegvallen ESF-inkomsten Jongerenloket en Werk*	-4,5	-2,4			
Aanpassing formatie a.g.v. toename bijstandsvolume*	-4,0				
Omzetverlies Rotterdam Inclusief en Magis (tot en met mei)*	-3,0				
Eenmalige lagere kosten corona*	0,4				
Meerkosten Maatschappelijke opvang	-9,4				
Actualisatie raming BUIG 2020 - 2021	-14,3	-16,3			
Actualisatie raming BUIG 2020 - 2021 (onttrekking aan reserve)	15,3				
Aanpassing formatie a.g.v. toename bijstandsvolume		-11,1	-10,7	-8,1	-5,2
Hogere lasten / lagere baten afvalinzameling	-3,0				
Lagere logiesbelasting (juni t/m december)	-5,2				
Hogere hulpvraag huiselijk geweld en kindermishandeling	-0,5				
Extra kosten zorgaanbieders Jeugd	-4,5				
Meerkosten Beschermd Wonen	-0,5				
Gederfde inkomsten eigen bijdrage Wmo	-2,3				
Extra kosten kinderopvang	-0,5				
Lagere baten (coulanceregeling) en hogere lasten begraven & cremieren	-0,9				
Lagere baten Vervoer en materieel	-0,6				
Omzetverlies Rotterdam Inclusief en Magis (juni t/m december)	-6,6	-2,0			
Extra kosten uitvoering Tozo (1+2)	-3,5	-1,0			
Actualisatie groei gemeentelijke garantiebannen en Nieuw Beschut	1,7				
Concernbrede lagere overige arbeidskosten	3,5				
Onderbesteding divers (cultuur, evenementen, bedrijfsvoering)	1,2				
Totaal	-53,1	-38,1	-10,7	-8,1	-5,2

* reeds verwerkt in de eerste herziening 2020

Bijlage: Overzicht Financiële impact Corona

Stelposten compensatie Rijk	2020	2021
Compensatiepakket Rijk (1e tranche)	37,0	
Compensatiepakket Rijk (2e tranche)	23,0	9,0
Rijksbijdrage uitvoering Tozo (1 en 2)	7,5	
Compensatie afval	3,0	
Compensatie jeugd	2,9	
Compensatie omzetverlies Rotterdam Inclusief en Magis		2,0
Totaal	73,3	11,0

Maatregelen (korte en middellange termijn)	2020	2021	2022	2023	2024
Korte termijn maatregelen (eerste herziening 2020)*					
Herstelmaatregelen korte termijn	-3,0				
Noodfonds Sport en cultuur (tot september) (begroot was € 15,1 miljoen)	-9,6				
Versnelling bouwproductie	-5,0				
	17,5				
<i>Rotterdam Sterker Door (exploitatie)</i>					
Aanpak armoede en schulden		-0,8			
Herstelplan Economie korte termijn		-2,8	-1,2	-1,2	
Placemaking en opzetten campusorganisatie		-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Digitale voorbeeldstad 2025		-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Noodsteun Ahoy	-2,1	-3,1	-3,0	-1,0	
Noodfonds Sport en cultuur (september t/m december)	-5,2				
Totaal	-24,9	-8,1	-5,6	-3,6	-1,4
<i>Rotterdam Sterker Door (investerings)</i>					
Stadsprojecten	€ 233 miljoen via investeringsvoorstellen 2020 en verder				
Energietransitiefonds	€ 134 miljoen vanuit verkoopopbrengst Eneco				
Rotterdams Scholingsfonds	€ 14 miljoen vanuit verkoopopbrengst Eneco				
DigiDeal010	€ 2 miljoen vanuit verkoopopbrengst Eneco				
Innovatie en nieuw ondernemerschap (UNIIQ)	€ 3 miljoen vanuit verkoopopbrengst Eneco				
Noodsteun Blijdorp (solvabiliteitsbeslag lening)	€ 7,1 miljoen vanuit verkoopopbrengst Eneco				
Noodsteun Ahoy (solvabiliteitsbeslag lening)	€ 2,4 miljoen vanuit verkoopopbrengst Eneco				
* In de eerste herziening zijn de extra kosten voor uitstel van het Eurovisie Songfestival naar 2021 (€ 6,7 miljoen) als een maatregel i.h.k.v. Corona beschouwd; dit is aangepast als een 'reguliere' bijstelling (conform toezegging MPOF)					

Bijlage: Financiële kengetallen

Structureel exploitatiesaldo: De structurele baten zijn over alle jaren groter dan de structurele lasten. Het structurele exploitatiesaldo daalt in 2021 ten opzichte van de begroting 2020 met name als gevolg van de hogere structurele lasten (m.n. binnen het zorgdomein).

	B2020	B2021
2020	4%	4%
2021	4%	2%
2022	1%	2%
2023	2%	3%
2024		3%

Netto schuldquote: Het netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlasten t.o.v. de eigen middelen. Dit daalt ten opzichte van de primaire begroting als gevolg van de verkoopopbrengst Eneco.

	B2020	B2021
2020	72%	20%
2021	77%	39%
2022	79%	45%
2023	75%	44%
2024		41%

Solvabiliteit: Er is voldoende eigen vermogen om aan financiële verplichtingen te kunnen voldoen. De solvabiliteit stijgt, ten opzichte van de primaire begroting 2020, als gevolg van de verkoopopbrengst Eneco.

	B2020	B2021
2020	23%	57%
2021	22%	49%
2022	21%	46%
2023	23%	48%
2024		50%

Grondexploitatie: De boekwaarde van de grondexploitaties is negatief, doordat de gemeente in het verleden verliezen heeft genomen op de grondexploitaties. Een negatief kengetal betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door de verkoop van grond. De gemeente Rotterdam loopt dus beperkt risico op de voorraden grond.

	B2020	B2021
2020	-6%	-4%
2021	-6%	-5%
2022	-6%	-6%
2023	-6%	-6%
2024		-5%

Minst risicovol
Neutraal
Meest risicovol

